

**Говор високог представника и специјалног представника Европске уније
Валентина Инзка на 12. заједничког сједници Представничког дома и Дома
народа Парламентарне скупштине БиХ**

Сарајево, 12. мај 2009.

"Ваше Ексцеленције, предсједавајући, министри, чланови колегија, посланици и делегати, даме и господо,

Хвала вам што сте ме позвали да вам се данас обратим. Драго ми је што сам се вратио у Босну и Херцеговину. Намјеравам да сарађујем с вама и с грађанима ове земље и да вам пружим руку.

Сваки високи представник, наравно, и специјални представник ЕУ, суочавао се са другачијим изазовима.

Мој приступ се заснива на увјерењу да Босна и Херцеговина не може само преживјети и наставити да постоји него да може успјети и просперирати. Увјерен сам да грађани ове земље имају ресурсе и могућности да то и остваре.

За мене је Босна и Херцеговина рудник талената, земља финих и даровитих људи, а ја намјеравам да сарађујем са њима, са тим људима.

Јасно је да нас наш познати плес нуђења стандардних аргумената није довео до циља који смо хтјели остварити.

Зато сматрам да је Босни и Херцеговини потребна нова кореографија.

За плес је, наравно, потребно двоје. За коло још више, али сам увјерен да је већина вас у овом парламенту и у овој земљи спремна да испроба нове кораке.

Сматрам да бисмо лако могли постићи сагласност о заједничком циљу, а то је да грађанима ове земље без обзира на мјесто из којег долазе, њихову вјерску припадност, спол или старосну доб пружимо достојанствен и миран живот заснован на узајамном поштовању и повјерењу и на правди, живот без страха и да нудимо грађанима живот у сигурности.

У својству специјалног представника ЕУ покушат ћу да помогнем

настојањима усмјереним ка постизању напретка на путу Босне и Херцеговине ка европским интеграцијама путем пружања савјета, медијације и помоћи ћу у напорима како се у том смислу подузимају ти кораци.

С друге стране, у својству високог представника, осигурат ћу да сви поштују Дејтонски споразум и да реформе и институције, успостављене како би држава реализирала своје надлежности, не буду угрожаване или потиснуте на руб друштва.

У улози високог представника говорим у име међународне заједнице, а постоји једно питање гдје бих желио врло јасно изнијети свој став. Постоји само један брод који ће грађане и конститутивне народе ове земље довести у Европску унију и НАТО, а то је суверена, цјеловита Босна и Херцеговина.

Вријеме је да се престане с оклијевањем

Рекао сам да нам је потребна нова кореографија јер нас ови плесни кораци које сада правимо воде у погрешном правцу. Од априла 2006. године, политички естаблишмент се фокусира на подјелу и то у вријеме када је неопходан осјећај о постојању заједничког циља.

Искрено, овакво стање се не може наставити.

Многи су очекивали, и овдје и у иностранству, да ће потписивање Споразума о стабилизацији и придруживању с Европском унијом, из јуна прошле године, покренути енергичну одлучност да се европске аспирације Босне и Херцеговине преточе у стварност.

Међутим, то се није догодило.

Босна и Херцеговина се не може интегрirati у ЕУ уколико се и сама не интегрира.

И даље сам увјерен да је та интеграција могућа. Постићи ће је активни грађани, посланици и делегати у Парламенту, лидери политичких странака путем дијалога и здравог компромиса.

Знам да је један мали број утјецајних појединаца очигледно одлучио не судјеловати у тим напорима.

Али у овој земљи може постојати и снажна коалиција оних који желе

промјену, који су отворено на страни узајамног разумијевања, који желе зауставити оклијевање и кренути ка Европи.

Та коалиција може превладати, а посланици овог парламента могу бити дио тога.

Кашњења с либерализацијом визног режима

У марту је Парламент направио хисторијски корак усвојивши Први амандман на Устав Босне и Херцеговине. Иницијатива је покренута путем политичког компромиса између три страначка лидера. Амандман је усвојен јер је Парламент одлучио да подржи промјену која је била позитивна за Брчко и позитивна за Босну и Херцеговину.

Политичари у овој земљи су често на мети критике, често с правом, али ипак треба имати на уму шта уставни амандман о Брчком говори. Говори, наиме, о способности овог парламента да постигне истинску и позитивну промјену. Као слиједећи корак, моја препорука вама, посланицима и делегатима овог парламента, али и политичком естаблишменту у цјелини, је да се пажљивије и критичније осврнете на начин на који функционирају ваше институције, јер успјех из марта може бити поновљен неколико стотина пута.

Дозволите да наведем практичан примјер шта то значи. Хрватска тренутно годишње доноси око 200 закона како би своје законодавство ускладила с ЕУ. Прошле године је овај парламент донио 16 нових закона, а само седам од тих закона је било везано за Европско партнерство. Резултати из овог првог квартала 2009. године показују и побољшање, али не значајније побољшање.

То није недостатак политичке експертизе. То је због недостатка политичке воље.

Резултат тога - узмимо само један значајнији примјер гдје се искушава стрпљење милиона грађана БиХ - јесте да се безвизни приступ у ЕУ непотребно блокира или одуговлачи.

Европска комисија се недавно обратила Парламенту у вези са шест закона чије је усвајање потребн у оквиру мапе пута за укидање визног режима.

Четири од ових закона већ су одбијена у Парламенту [Закон о граничној

контроли, Закон о наоружању, Закон о превозу опасних материја, Закон о међународној помоћи], а пети закон суочен је са снажним противљењем [Закон о контроли кретања оружја и војне опреме]. Данас је у овој просторији свакоме јасно ко стоји иза неусвајања ових закона. Те странке и политички лидери такођер сnose главну одговорност за одлагања у процесу либерализације визног режима.

Именовање полицијских одбора, што је дио имплементације кључних закона из Споразума о стабилизацији и придруживању и мапе пута за либерализацију визног режима, није усвојено у Дому народа због примједби неких од истих странака које су подржале ове мјере у другом Дому.

Било је сличних случајева гдје су политичке странке дале подршку неким суштинским законима путем њихових представника у Вијећу министара да би те исте законе одбили када су дошли у Парламент. То није она врста одговорне политике која се очекује од одговорних једне земље која жели да напредује према Европској унији.

Бескрајна дискусија у вези са расподјелом надлежности између државе и ентитета не рјешава питање визног режима.

Таква дискусија такођер не рјешава ни друга питања која заиста живот у овој земљи чине тежим него што би требао да буде.

Морате се издићи изнад реторике, као што сте учинили и код усвајања уставног амандмана за Брчко.

Држава и ентитети имају своје мјесто у уставном поретку, наравно, и то нико не може промијенити без сагласности конститутивних народа Босне и Херцеговине и 2/3 већине у Парламенту.

Нови начини рјешавања старих проблема

Као високи представник, имам мандат да осигурам да се поштује уставни поредак. Такођер, имам мандат да осигурам да не буде покушаја укидања или дискредитирања институција државе.

Исто тако, нећу толерирати ни кораке да се блокира напредак Босне и Херцеговине према ЕУ.

А као специјални представник, ја ћу чврсто играти улогу и у омогућавању

компромиса и помака на ширем плану европске интеграције.

У том погледу, предлажем да овај парламент нађе нове и конкретне начине да дође до споразума и убрза усвајање закона који су од суштинског значаја за европски пут Босне и Херцеговине.

· Ово би могло укључити и измјену пословника у циљу убрзања усвајања и разматрања закона који се односе на интеграцију у ЕУ и формализирања координације између државних и ентитетских парламентарних комисија које раде на питањима интеграције у ЕУ.

Нормална држава

Као високи представник, ја ћу радити на томе да се олакша напредак на реализацији пет циљева и два услова које је успоставио Управни одбор Вијећа за имплементацију мира за транзицију Босне и Херцеговине према свеобухватном присуству ЕУ.

Земље чланице Вијећа за имплементацију мира, укључујући и земље чланице ЕУ, инсистирајуће на пуној реализацији циљева, укључујући и државну и војну имовину, и сматрајуће их питањима која су у тијесној вези са планом приступа у ЕУ и НАТО.

ЕУ је јасно ставила до знања да Босна и Херцеговина не треба да подноси захтјев за чланство у ЕУ прије него испуни ове циљеве и услове. Ту се ради о питању кредибилитета, како за Босну и Херцеговину тако и за ЕУ.

Недавна одлука Вијећа министара да покрене процес пописа државне имовине са одговарајућим дјелокругом рада био је важан помак који смо поздравили, али то је само први корак. Бит ће потребно постићи споразум између влада и донијети закон, како је навео Управни одбор Вијећа за имплементацију мира, а у коначници, подршка овог парламента бит ће од суштинског значаја.

Босна и Херцеговина мора имати имовину која јој је потребна за обављање својих надлежности као нормална држава.

Други од два услова је да Вијеће за имплементацију мира буде у позицији да да позитивну процјену политичке ситуације у Босни и Херцеговини која је заснована на пуном поштивању Дејтонског мировног споразума.

Овај услов неће бити испуњен све док постоје оспоравања суверенитета и територијалног интегритета Босне и Херцеговине, као и оспоравања ауторитета ОХР-а, односно покушаји да се подривају државне институције и пониште реформе које су проведене на њиховој изградњи.

Другим ријечима, они који су одлучили да блокирају или подривају реформе су управо ти који одржавају ОХР у овој земљи.

Један примјер још увијек неријешеног централног дејтонског питања јесте Анекс ВИИ. Стратегија за имплементацију Анекса ВИИ је тренутно на разматрању у овом парламенту. Вјерујем да овај документ одражава забринутости које изражавају разни делегати. Он се бави питањима повратка и локалне интеграције, као и питањима финансирања реконструкције и питањима компензације.

Позивам вас да усвојите овај документ без даљњих одлагања, те да у потпуности подржите његову имплементацију како би осигурали да се адекватно ријеше сва питања и бојазни које имате. У Босни и Херцеговини још увијек има више од 100,000 расељених особа. Њима су потребни одговарајући програми помоћи, а Стратегија за имплементацију Анекса ВИИ ће омогућити основу за то.

Управни одбор Вијећа за имплементацију мира тражио је од вас да осигурате брзо усвајање и реализацију ове стратегије. Искрено се надам да ћемо на наредној сједници Вијећа за имплементацију мира у јуну мјесецу бити у могућности да извијестимо да је остварен напредак у овом питању.

Као високи представник, нећу толерисати покушаје повратка на старо стање, односно поништавања напретка оствареног у реализацији кључних реформи, као што је област државне службе. Покушаји нарушавања независности државне службе увођењем политичког утицаја те повећањем броја изузећа од закона представља корак унатраг у процесу реформе јавне управе. Ови покушаји морају престати.

Нико није изнад закона

И даље ћу подржавати јачање владавине права. Нико није изнад закона. Нико није изузетак. Нарочито сам забринут због проблема у provedби Стратегије за реформу правосудног сектора. Усвајање ове стратегије саставни је дио услова

који се тиче владавине права, за транзицију ОХР-а у Уред специјалног представника ЕУ.

Узимајући у обзир тренутну атмосферу, увјерен сам да је у наредном периоду потребно задржати међународно присуство у правосудном систему у БиХ. Потребно је осигурати продужење мандата доношењем одговарајућих законских мјера. Очекујем, стога, да ће и ово питање бити приоритетно за овај парламент.

Уставна реформа

Изнад свих изазова стоји питање свих питања, а то је питање уставне реформе – то је прије свега неопходно зато што Босна и Херцеговина не функционише ефикасно. Систем мора бити промијењен зато што је земљи потребна ефикасна и репрезентативна влада и репрезентативан систем владања који ће почети помагати да се поправи животни стандард.

Поред тога, у оквиру процеса интеграција у ЕУ, Устав мора бити усклађен са Европском повељом о људским правима.

Поздрављам и желим потакнути настојања овог парламента да постави темеље за провођење уставне реформе. Уставна реформа није услов за транзицију ОХР-а у Уред специјалног представника ЕУ, али Европска унија је јасно нагласила да ће неке промјене бити потребне да би се Босна и Херцеговина могла придружити ЕУ.

У својству специјалног представника ЕУ, ја ћу заједно са другим партнерима из међународне заједнице помоћи у постизању договора у овом процесу ако то буду тражили од мене. Лидери из Пруда су прошлог новембра потписали документ којим се обавезују да ће покренути процес уставне реформе у којем ће учествовати и међународна заједница и, наравно, што више странака из овог парламента, како би база неког могућег договора била што шира и да би се лакше постигла двотрећинска већина.

У првом реду, неопходно је радити на усаглашавању заједничких интереса везано за садржај и временски оквир. Вјерујем да постоји шанса да се до краја ове године уради нешто – и то нешто конкретно. Ово је опет тест за парламент, за

ваше странке и страначке лидере. А на вама је да покажете да можете повести земљу напријед у овом кључном питању.

Смањење сиромаштва

Поштовани посланици, ефекти глобалне економске кризе видљиви су у цијелој земљи. Сиромаштво је тешко и раширено – и то тражи колективни одговор.

Свјестан сам да су различити нивои власти већ усвојили различите мјере са циљем ублажавања посљедица кризе, али чини се да им свима недостаје неопходна конкретност и хитност. Такођер, ако желимо да те мјере дају резултате, оне морају бити координиране.

Споразумом са ММФ-ом омогућит ће се приступ средствима, а додатна средства за јавне службе могу се осигурати путем рационализације буџета, тако да средства буду дистрибуирана једнако, а не несразмјерно привилегираној мањини, да се дају свима. Императив је да се држава финансира адекватно како би могла извршавати своје обавезе према грађанима и своје дужности унутар процеса еуроатлантских интеграција.

Морам вам рећи да – иако то можда звучи примамљиво – протекционизам није одговор на кризу. Протекционизам дугорочно доводи до мање робе, до слабије робе, до слабијег избора, а на крају крајева и до виших цијена.

Закон о заштити домаће производње, који се тренутно налази пред Домом народа, примјер је како не треба рјешавати економске проблеме земље. Тај закон није у складу са ЦЕФТА-ом и могао би озбиљно утицати на изгледе Босне и Херцеговине у европским интеграцијама. Штавише, Хрватска и Србија већ су запријетиле узвратним мјерама, које би очигледно ишле на штету Босне и Херцеговине. Зато апелујем на парламентарце да послушају здрав разум и одбаце овај закон у другом читању. Поред тога, нису се ни испоштовале процедуре ЦЕФТА-е, процедуре које су предвиђене баш за овакве случајеве.

Такођер, неиспуњавање ранијих обавеза шкоди кредибилитету земље и њених институција.

На примјер, овај парламент је подржао реформу електроенергетског сектора прије неколико година. То је Босну и Херцеговину ставило испред њених сусједа у

тој области и представило је Босну и Херцеговину као озбиљног инвестиционог партнера.

Сада се спречава функционирање самог темеља ове реформе – Електропреноса БиХ – у складу са законима које сте већ ви сви донијели. Ваша је одговорност и то да осигурате досљедну примјену овог закона, посебно имајући у виду да је он био предуслов за отпочињање преговора о Споразуму о стабилизацији и придруживању са ЕУ.

Дистракције гурнути у страну

Јасно је да посљедњих 16 мјесеци мандата овог парламента мора донијети и може донијети далеко више од оног што је до сада постигнуто.

Радићу заједно с вама на јачању корака који воде ка еуроатлантским интеграцијама, а који већ уживају велики политички и општи консензус. То значи да морамо гурнути у страну дистракције које су у посљедње вријеме зауставиле напредак. Нећу ни толерисати оспоравање суверенитета и територијалног интегритета Босне и Херцеговине. Европска унија је сасвим јасно дала до знања да ће прихватити само Босну и Херцеговину као јединствену земљу и да је апсурдно да се у једној земљи разматра подјела у исто вријеме када њени лидери изражавају намјеру да уђу у уједињену ЕУ.

У том смислу, моје посјете у уторак Београду и у петак Загребу, прошле недјеље, биле су јако важне пошто смо тамо опет добили, и из Београда и из Загреба, подршку за цјеловиту Босну и Херцеговину и подршку за Босну и Херцеговину која се сада кандидира за Савјет безбједности Уједињених нација од 1. јануара идуће године.

Што се тиче овог парламента, моја порука је слједећа: морате наћи исту политичку вољу коју сте исказали приликом усвајања уставног амандмана о Брчком. Као изабрани званичници, имате обавезу да изградите консензус који ће ову земљу одвести тамо гдје њени грађани желе – у Европу. ЕУ је спремна да помогне на сваки могући начин, али крајња одговорност је на вама.

Истински прогрес долази након рјешавања великих, а не једноставних, проблема. Све веће сиромаштво и болно спор напредак на европском путу су

тешки проблеми који захтијевају хитно рјешавање – а та рјешења ће једино доћи с новим приступом проблему. Сада је вријеме за подузимање креативних и храбрих корака. А вјерујем да сте ви у стању подузети такве кораке. Надам се и молим да ћете то све учинити.

Честитам вам још једанпут Дан Европе." (крај)